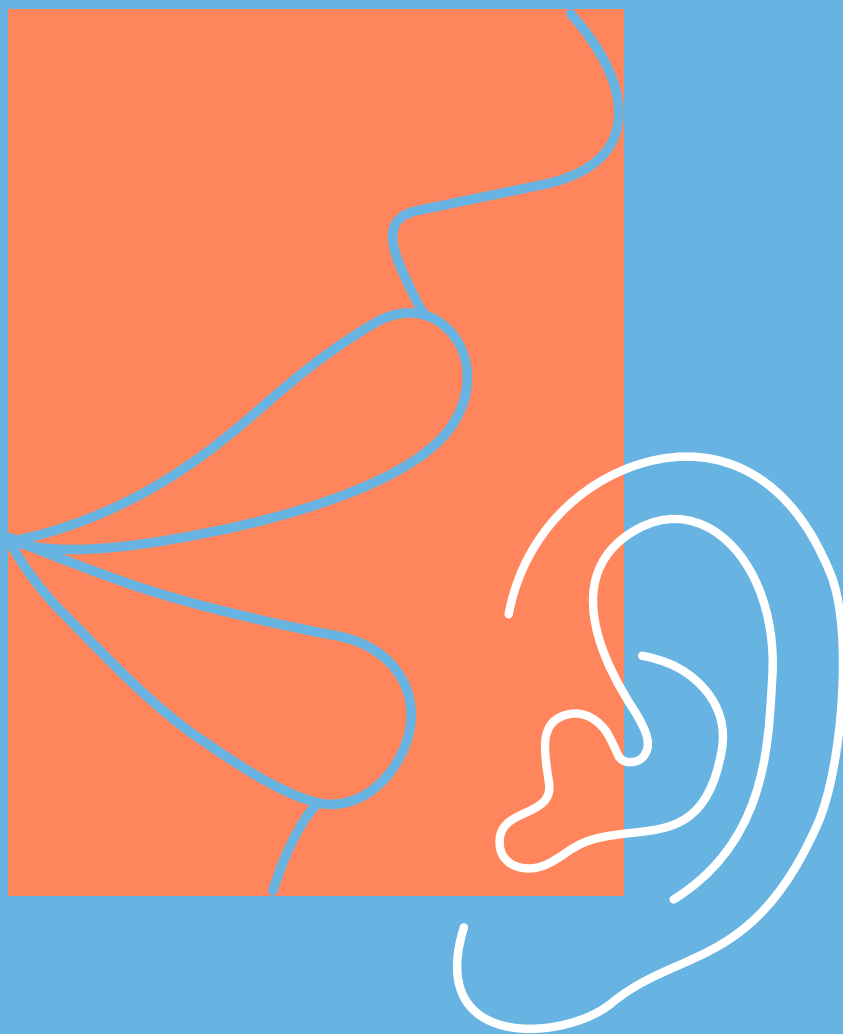

Edició XVI | 2026

Ciutats Defensores dels Drets Humans

Gira tardor

Del 29 de setembre al 8 d'octubre

ÍNDEX

El projecte 3

Els defensors i defensores de la gira de tardor 4

Asria Mohamed 4

Ceshia Ubau 8

Gonzalo Abaha Nguema Mikue 12

Hanna Lemma 16

o o

Nontokozo Sedibe-Sabic 20

Pedro Bermeo 24

Zainab Saberi 28

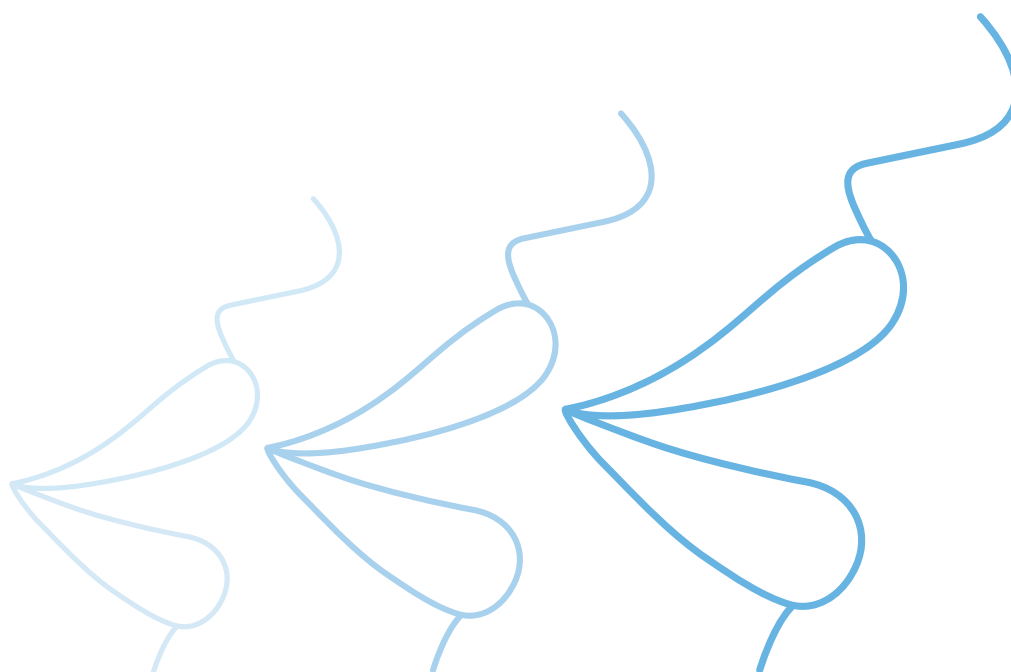
Municipis, entitats i institucions participants XVI edició 33

EL PROJECTE

Ciutats Defensores dels Drets Humans (CDDH) és un projecte coordinat pel Fons Català de Cooperació al Desenvolupament i gestionat per la Comissió Catalana d'Acció pel Refugi amb la **participació de 27 ajuntaments i 6 entitats i institucions catalanes** implicades en la defensa i promoció dels drets humans a escala local i global.

Des del 2013 treballem conjuntament per visibilitzar i acompanyar la tasca de les persones defensores dels drets humans i denunciar la persecució que pateixen, enfortint les xarxes de suport i protecció i millorant el coneixement, la promoció i la defensa dels drets humans entre la ciutadania catalana.

El fil conductor del projecte és l'estada a Catalunya d'un grup de defensors i defensores dels drets humans d'arreu del món. En el marc de la visita, participen en diversos actes (conferències, reunions institucionals, activitats en centres educatius, trobades amb mitjans de comunicació, etc.), on poden exposar les seves reivindicacions i compartir la tasca que desenvolupen en els seus territoris. Això ofereix suport i visibilitat internacionals als i les activistes. Aquest any celebrem la XVI edició, que consta de dues gires. La gira de primavera es va celebrar entre els dies **13 i 22 d'abril**; i la gira de tardor serà entre el **29 de setembre i el 8 d'octubre**.

Asria Mohamed (Sàhara Occidental)

Periodista i defensora dels drets humans que fa xerrades a Europa per a visibilitzar la realitat del poble sahrauí.

“Els sahrauís som víctimes dels jocs econòmics i polítics”

L'Asria Mohamed va néixer i créixer als campaments de refugiats sahrauís a Algèria. Periodista i artista, actualment viu a Oslo (Noruega), des d'on continua treballant per la causa sahrauí a través de conferències i esdeveniments públics. La seva tasca divulgativa sobre la qüestió sahrauí a través del Comitè Noruec de Suport al Sàhara Occidental es complementa amb el treball i l'assessorament a totes aquelles persones interessades en el tema. La periodista presenta i produeix un pòdcast sobre la causa del Sàhara Occidental i en els últims anys ha centrat els seus esforços a tirar endavant un projecte molt personal: Jaimitna.

Jaimitna ve de haima, i és un projecte d'art i narrativa sobre els drets humans. És una instal·lació artística que consisteix en una haima; a dins hi ha melfes de diferents dones sahrauís defensores dels drets humans i cada una té associada un QR que et porta a la seva història. “La documentació de la història i les històries és molt important. Una de les raons per les quals la causa del Sàhara Occidental no es coneix fora d'Espanya o fora del Sàhara és perquè hi ha una manca de documentació i una manca d'escriptura, ja que la nostra cultura és oral. Som una societat molt oral, la qual cosa és bona, però quan estàs oprimat i sota ocupació, es converteix

en una debilitat: nosaltres no escrivim la nostra història, però el Marroc sí que ho fa”, explica l'Asria durant aquesta entrevista. La defensora insisteix que una de les seves tasques com a defensora és “combatre la narrativa marroquina i l'apropiació cultural”.

Tot i haver crescut en els camps de refugiats, l'Asria Mohamed no té un record trist de la seva infància. “Vaig tenir una infància feliç: no teníem hora d'anar a dormir i jugàvem descalços. No teníem massa coses però érem feliços. No t'adones de com és la teva vida perquè tothom viu en les mateixes condicions. Quan surts dels camps és quan t'emportes la sorpresa i penses: ‘perquè a nosaltres?’”, explica. “Llavors la tristesa es converteix en ràbia, perquè t'adones que això passa per l'ocupació i perquè la comunitat internacional ho permet. Insisteix en el fet que dues veritats poden ser perfectament viables al mateix temps: “Vaig tenir una infància feliç, però no era una infància perfecta. Vaig tenir una infància feliç al mateix temps que patia desnutrició, però jo només recordo les coses bones”.

El Sàhara Occidental, cinquanta anys d'ocupació i oblit

La història de l'Asria Mohamed és la de tantes i tants sahrauís que han nascut i crescut en els campaments de refugiats a Algèria. Territori no descolonitzat, l'any 2025 es van commemorar els cinquanta anys de l'ocupació del Sàhara Occidental per part del Marroc. Concretament, el 6 de desembre del 1975, més de 300.000 marroquins van arribar procedents del nord i van ocupar el territori sahrauí. Aquest esdeveniment, que marcaria l'inici de l'ocupació, va rebre el nom de “la Marxa Verda”. Abans d'aquest moviment, orquestrat pel monarca que regnava en aquell moment, Hassan II, el Sàhara Occidental era considerada la província 53 de l'Estat espanyol.

Si bé el Govern espanyol, que fins a aquell moment administrava el territori, es va comprometre a organitzar un referèndum, això mai va passar. Una mica abans, el 1973, s'havia creat el Front Popular d'Alliberament de Saguia el Hamra y Río de Oro; que més tard es convertiria en el que avui coneixem com a Front Polisario. Quan els atacs militars per part del Marroc al territori ocupat es van intensificar, una part important dels sahrauís es van veure

obligats a marxar. Es van instal·lar en camps de refugiats al país veí, Algèria. La situació s'ha mantingut així fins al dia d'avui. Els que es van quedar al Sàhara Occidental, i també les generacions actuals han de conviure amb la repressió del règim marroquí, les detencions arbitràries i les persecucions. La llibertat no és una opció al Sàhara Occidental, però tampoc no ho és al Marroc, ja que aquest és un tema tabú per a la població.

L'Estat espanyol va marxar del Sàhara Occidental de manera definitiva el 1976; Mauritània, que s'havia quedat una part del territori en els Acords de Madrid —signats entre aquest país, el Marroc i Espanya el 1975—, es va retirar del Sàhara Occidental el 1979. El 1991, l'ONU va establir la Missió de les Nacions Unides pel Referèndum del Sàhara Occidental (Minurso) i es va signar l'alto el foc (fins aquell any s'havia dut a terme una lluita armada intensa entre el Front Polisario i l'exèrcit del Marroc). El conflicte armat al Sàhara Occidental es va reactivar el novembre de 2020, després que el Marroc intervingués militarment contra civils sahrauís a la zona desmilitaritzada del Guerguerat, trencant l'alto el foc vigent des de 1991. Des d'aleshores, el Marroc ha intensificat els atacs amb drons contra militars i dirigents polítics, causant la mort de desenes de combatents i diversos alts càrrecs del moviment. Entre les víctimes hi ha Lahbib Mohamed Abdelaziz, membre del Secretariat Nacional del Front Polisario, mort en un atac el juny de 2026.

Els Acords d'Abraham

La signatura dels Acords d'Abraham, el desembre del 2020, han suposat un punt d'inflexió en aquest conflicte. A través d'aquest acord, el Marroc va normalitzar les relacions diplomàtiques i econòmiques amb Israel, cosa que va fer que els Estats Units reconegués el domini del Marroc sobre el Sàhara Occidental. El 2023 també Israel va [reconèixer](#) la sobirania marroquina sobre el territori sahrauí. Un any abans, el 2022, i de manera unilateral i sense consulta parlamentària, el Govern espanyol va iniciar una nova etapa de relacions bilaterals amb el Marroc i va canviar la seva postura sobre el Sàhara Occidental.

De manera més recent, el 31 d'octubre del 2025, l'ONU va presentar la resolució 2797, per la qual es renova el mandat de la Minurso fins al 31 d'octubre de 2026 i s'obre una porta a la consolidació del domini del Marroc al territori. Durant la votació es van abstenir la Xina i Rússia. La nova resolució atorga a "la regió autònoma del Sàhara" una sèrie de competències, però assumptes cabdals com la religió, la Defensa o Exteriors continua en mans del règim marroquí. En aquest context, el referèndum es contempla com una opció, però no com quelcom incondicional.

En últim lloc, és important destacar que, tot i que durant l'últim any al Marroc han tingut lloc una sèrie de protestes protagonitzades per la Generació Zeta, la joventut —i en general la població marroquina— continua sense mirar cap a les reivindicacions d'autonomia del Sàhara. Juntament amb el no qüestionament del rol de la monarquia, aquesta és una de les línies vermelles del país. Mentrestant, els refugiats a Algèria continuen vivint en condicions inhumanes i els sahrauís que encara viuen al Sàhara Occidental són sotmesos a la repressió i la violència. El bloqueig mediàtic per part del règim marroquí fa que la majoria d'informacions sobre què passa en els territoris ocupats no transcendeixi internacionalment, el qual converteix el conflicte en una guerra oblidada.

Entrevista

Quina és la història de l'Asria Mohamed i per què et dediques a la defensa dels drets humans?

Vaig néixer i em vaig criar als camps de refugiats sahrauís, i vaig fer els meus estudis de periodisme a Algèria. Després vaig treballar a la ràdio sahrauí als camps de refugiats, i vaig arribar a Noruega a finals del 2010 a través d'un programa d'intercanvi. Més tard vaig fer un màster en comunicació i mitjans. Aquesta és la història de molts immigrants, o de la majoria: el pla mai va ser quedar-me. Una de les raons darrere de l'elecció d'estudiar comunicació va ser per poder explicar la història dels sahrauís.

Quan vaig arribar per primera vegada a Noruega, em vaig sorprendre. Quan era als camps, de petita, sempre veia estrangers que venien a visitar-nos, sobretot espanyols. Venien fotògrafs i ens feien fotos; també gent de l'ONU. I en el meu cap, pensava que tothom sabia què era i en quina situació es trobava el Sàhara Occidental. Però quan vaig arribar a Noruega em vaig adonar que això no era així. Tot sovint, quan em presentava i deia que era del Sàhara Occidental, la gent no en sabia res. 'És un país?', em preguntaven. Vaig veure que molta gent no sabia res de nosaltres; i que a Noruega no hi havia a penes sahrauís. Vaig pensar que calia fer quelcom al respecte, i vint anys després, a això em dedico.

En què consisteix el teu treball amb el Comitè Noruec de Suport al Sàhara Occidental?

Abans de treballar amb el Comitè, i durant molts anys, simplement era una sahrauí que no parlava noruec, que no coneixia gaire bé el país i que lluitava per aconseguir els papers. Però, si trobava qualsevol ocasió per parlar del Sàhara Occidental, ho feia. A finals del 2015, vaig començar a treballar amb el Comitè Noruec de Suport al Sàhara Occidental. Som una organització petita, bàsicament som dues persones. El 80% de la meua feina consisteix a viatjar per Noruega i fer xerrades sobre el Sàhara Occidental. Noruega és un país enorme geogràficament; però jo he estat a tot arreu. Faig xerrades en instituts de secundària, vaig a les universitats, parlo amb partits polítics i sindicats... Bàsicament, utilitzo qualsevol plataforma per donar visibilitat a la causa.

També treballo en l'àmbit de la defensa dels drets humans sobre el terreny amb els sahrauís que viuen als territoris ocupats. Al llarg dels anys he combinat les dues tasques: per exemple, he rebut defensors dels drets humans sahrauís i he viatjat amb ells, fent de traductora o d'acompanyant.

D'altra banda, no és el mateix sentir a parlar de quelcom que veure-ho amb els teus ulls. Com que vaig créixer als camps de refugiats, conec el territori, així que des del 2018 viatjo als camps juntament amb polítics de tots els partits de Noruega, des de la dreta fins a l'esquerra. Els portem als camps de refugiats durant uns dies perquè coneguin la causa de primera mà. Jo explico i ensenyo la situació, i després depèn d'ells actuar o no.

Després de fer més de mil presentacions, he après diferents coses, i una és que on més m'agrada parlar és davant la gent jove. La gent pensa que als joves no els importa res, però no és així. Els donem molta informació, però no els diem com han d'actuar. No cal que tothom sigui un activista, però es poden fer petites accions.

En una ocasió, en una entrevista, vas dir: "No sé si el que faig serveix per a alguna cosa, però segur que és millor que no fer res".

Exacte. Estic molt agraïda de poder formar part d'això, i especialment de poder parlar amb gent jove. Perquè de vegades, tal com va el món, hi ha gent que pensa que no hi ha res a fer, que tot està destruït.

El poble sahrauí ha estat un dels més afectats per les retallades internacionals en matèria d'ajuda humanitària.

La causa no es coneix, no és visible als mitjans i no és difosa pels polítics, això la fa vulnerable a no rebre prou atenció, prou ajuda, prou acció política. A nosaltres ens va impactar molt la crisi ocasionada per la COVID-19, després va venir la guerra a Ucraïna, i més tard van ser les retallades. Tot això ha afectat els camps de refugiats.

Als territoris ocupats hi ha un gran bloqueig mediàtic, per això tota la feina comunicativa que es faci és important.

Hi ha molta gent fent moltes coses, com els periodistes que treballen des dels territoris ocupats, en condicions inhumanes. Ho arrisquen tot per informar, inclús la vida. Però cal fer-ho, perquè el coneixement que hi ha a Espanya sobre el Sàhara no és el coneixement que hi ha a d'altres països. A Noruega gairebé no s'escriu res sobre el Sàhara Occidental.

Els sahrauís sabem que la nostra causa no és una prioritat. Els països s'omplen la boca parlant de valors o drets, i Espanya n'és un bon exemple. Pedro Sánchez parla d'Ucraïna i de Palestina, però calla amb el Sàhara Occidental. Els sahrauís som víctimes dels jocs econòmics i polítics, per això hem de trobar una nova manera d'explicar les nostres històries per arribar a més gent, més enllà dels mitjans de comunicació tradicionals. Perquè continuen passant coses: hi ha sahrauís a la presó, sahrauís que són torturats i un territori que s'està buidant de joves perquè no hi ha feina. Mentre siguis activista polític — o ho sigui algú de la teva família —, mai tindràs ni diners ni feina. Duen a terme un estrangulament econòmic. Els joves han d'arriscar la vida per emigrar. És una violència enorme, però no en el sentit tradicional —bombardejos o guerra oberta—. Jo sento que la història dels sahrauís no s'explica prou.

Amb la posada en marxa del nou Pacte Europeu de Migració i Asil (PEMA) i la Directiva de Retorn, la UE ha passat a considerar el Marroc tercer país segur i país d'origen segur.

Els sahrauís hem guanyat casos judicials contra la Unió Europea als tribunals, i, tot i això, la UE continua fent acords amb el Marroc. És a dir, la UE coneix la situació dels drets humans al Marroc i als territoris ocupats del Sàhara Occidental, però trien no tenir-ho en compte. La UE està tan desesperada per trobar solucions al tema migratori, que realment no li importa si el Marroc vulnera els drets humans o el dret a l'autodeterminació.

Fent de lobbista al Parlament Europeu, he après que el Marroc és i sempre serà un veí estratègic important per a la UE. Sempre serà important en matèria de comerç, seguretat i migració. Nosaltres no tenim cap problema que la UE col·labori comercialment amb el Marroc, però això no hauria d'anar per davant dels drets humans. Donar al Marroc aquesta posició de prestigi fa que els sahrauís i els marroquins que s'oposen al règim estiguin desprotegits. A Europa us agrada criticar els Estats Units perquè els seus interessos polítics passen per sobre dels drets humans, però la Unió Europea no és millor.

Durant la tardor del 2025 es van produir una sèrie de protestes al Marroc, liderades per la Gen Z, però no inclouen les demandes del poble sahrauí. La societat marroquina continua obviat el tema, o considerant-lo tabú, no?

Les manifestacions van estar molt bé, perquè el règim marroquí sempre silencia les protestes. La gent es manifestava per l'accés a drets bàsics com la salut o l'educació. El que no saben és que la situació a El Aaiún és encara pitjor. El que li passa a la societat marroquina és que ha deshumanitzat els sahrauís. Als mitjans marroquins, se'ns presenta com "la gent de les províncies del sud" i es diu de nosaltres que som mandrosos, que vivim de les ajudes socials, que som uns traïdors i una amenaça a la unitat del país. Això ens deshumanitza.

La societat marroquina ha d'entendre que els sahrauís no són els seus enemics. De fet, la Generació Z i els sahrauís tenen un enemic comú: la monarquia i el Majzén. És el govern qui no està donant drets bàsics ni als marroquins ni als que viuen en territoris ocupats. Per què hi ha aquesta desconexió? Doncs perquè al Marroc, criticar el rei, la religió o la sobirania és perillós. Parlant amb joves marroquins progressistes vaig entendre que no volen tocar aquesta causa perquè si ho fan, perdran, per exemple, el dret a tenir un partit polític, a tenir el seu sindicat. Crec, a més, que els marroquins encara desconeixen els sofriments dels sahrauís perquè es deixen portar per la propaganda.

Ceshia Ubau (Nicaragua)

Cantautora, poeta i activista a l'exili crea música per mantenir viva la memòria del seu poble.

“Tinc moltes ganes d'aportar al mateix art centreamericà amb el que jo pugui aprendre aquí”

Ceshia Ubau, 28 anys, oriünda de Nicaragua, és cantautora i psicòloga especialitzada en abusos sexuals. Exiliada a l'Estat Espanyol, va néixer al si d'una família camperola i va començar a tenir curiositat per la música mentre escoltava a la seva àvia materna inventar-se lletres d'himnes religiosos. La seva àvia va ser una dona humil que no va poder educar-se, perquè com a germana gran va haver de cuidar els seus germans i més tard, com a mare, ho va haver de fer amb els seus propis fills. A diferència d'ella, Ceshia Ubau va néixer en una època amb més oportunitats, i les va aprofitar, per formar-se al món artístic i també en psicologia a la Universidad Centroamericana de Nicaragua. Tot i que aquestes oportunitats no sempre es van mostrar com ella esperava: de nena, preferia tocar la guitarra, però va acabar aprenent piano per ser un instrument més “femení”, i quan va arribar l'hora dels estudis superiors, tot i que volia enrolar-se en el Conservatori, va haver de cursar Psicologia.

“No vaig anar al Conservatori perquè no em van deixar. Això de la meua família ha estat una ambivalència molt curiosa: ells em van induir a la formació musical, però quan vaig voler professionalitzar-me, em van dir que no. Tot i això, els meus pares sempre m'han recolzat en tot el que han pogut”, recorda Ceshia Ubau. “També va ser un tema de discussió estudiar psicologia, perquè no estaven d'acord per aquest sistema de creences que considera que l'art i les humanitats no donen de menjar. Sens dubte, és un escenari laboral difícil, però jo soc tossuda”, afegeix qui, amb el seu esforç, ha aconseguit llaurar-se un camí a la psicologia grupal especialitzada en l'abús sexual i un altre camí, l'artístic, en el que engloba el folklore centreamericà i els gèneres urbans i que compta amb tres discos, *Ojos del Alma* (2017), *Luz* (2024) i *Edén* (2024), premiats a Centroamèrica i, més enllà, als Estats Units, reconeguts amb una precandidatura als premis Grammy Llatins.

Tot i l'èxit, el camí de Ceshia Ubau no ha estat senzill. Ha hagut d'exiliar-se per la falta de llibertats a la dictadura de Daniel Ortega. Ella va ser partícip de les protestes estudiantils que el 2018 van desafiar el govern durant mesos i, per temor, com moltes altres persones, va haver d'escapar-se. Ella ho va fer l'any 2018, primer a Costa Rica, per més tard recalar a l'Estat Espanyol, on resideix actualment. En aquest procés migratori, li pesa no veure envellir la família, no estar en els moments importants: casaments, enterraments, aniversaris. Dates assenyalades que, a la distància, couen per la impotència. Aquest camí, però, també li ha permès sentir-se ajudada, i per tant esperançada amb l'ésser humà.

“He estat una persona que ha estat ajudada per moltes altres persones, i això ha estat clau. Recordo que, acabada d'arribar a Costa Rica, molta gent em va obrir les portes. També vaig arribar en un moment en el qual l'onada migratòria tot just començava, vaig ser d'aquell primer grup. Poder rebre d'aquesta comunitat m'ha ajudat a donar espai a l'esperança”, reconeix Ceshia Ubau, que, recentment, ha col·laborat a la pel·lícula *Voicemails for Isabelle*.

“Com amb la precandidatura al Grammy, m'ajuda a creure que he fet un pas més a la meua carrera. M'il·lusiona molt *Voicemails for Isabelle*, una pel·lícula d'una directora d'arrels nicaragüenques que volia incloure una picada d'ullet a Nicaragua. En una escena de la pel·lícula, en un bar llatí dels Estats Units sona la meua cançó de fons mentre estan prenent cerveses nicaragüenques. Són un parell de minuts, però em commou, m'il·lusiona i em dona esperança”.

Nicaragua, èxode al règim de Daniel Ortega

A Nicaragua, les persones tenen poques opcions per sobreviure: o emigren, o ajupen el cap i s'adapten a un sistema corrupte i dictatorial. Després d'anys de repressió, amb l'oposició silenciada, ara mateix no hi ha esperança en derrocar a la dictadura de Daniel Ortega. Des del 2018, quan es va produir el darrer intent de resistència social, s'estima en més de 838.000 les persones que han hagut d'abandonar aquest país centreamericà. Una

xifra que **suposa** un 11,8% de la població. És l'èxode més gran de la seva història. Un drama que es reflecteix també a la veïna Costa Rica, on emigra principalment la comunitat nicaragüenca: oficialment ACNUR té registrades més de 180.000 persones, tot i que la xifra real és molt més gran.

Daniel Ortega va ser part del Front Sandinista d'Alliberament Nacional (FSLN), la milícia esquerrana que va ajudar a derrocar al dictador Anastasio Somoza el 1979 i que, més tard, va dirigir una turbulenta transició: durant una dècada, es va viure una guerra civil en què els Estats Units va finançar grups paramilitars contraris al FSLN, que, encapçalats per Ortega, van vèncer en les primeres eleccions democràtiques, les del 1984. Però en aquella època encara hi havia conflicte, i no va ser fins al 1990, un cop va finalitzar la guerra civil, quan començaria un sistema democràtic estable a Nicaragua. Així, a la dècada de 1990, el sandinisme es va convertir en la força política de referència a l'esquerra, mentre que grups somozistes i liberals van crear formacions de dreta. En els comicis celebrats el 1990, 1996 i 2001 el sandinisme va ser derrotat, però, el 2006, la societat va donar una nova oportunitat a Ortega, que es va convertir en president. Des de llavors, governa el país.

El gir autoritari d'Ortega es va evidenciar sobretot a partir del 2018, quan una reforma a la Seguretat Social va provocar un esclat social en què, durant mesos, els joves universitaris es van atrinxer a les facultats i es van enfrontar a les autoritats. Un conflicte en què almenys 335 persones van morir i 2000 van resultar ferides. La violència va cessar sota la promesa d'establir una taula de negociació, però Ortega va acabar per rebutjar-la i va continuar la purga d'opositors. Una repressió que, de nou, va repuntar després de les eleccions fraudulent del 2021, quan el règim nicaragüenc va començar a retirar la nacionalitat a les persones i, sota amenaça de presó, exigir que abandonessin el país.

Així, aquest règim que no té ideologia dirigeix una repressió que afecta els actors clau del segle XX i XXI, tant a l'esquerra com a la dreta: exiliats són antics guerrillers sandinistes com Sergio Ramírez o Dora María Téllez, demòcrates dretans com els representants de la família Chamorro, i persones anònimes, estudiants, advocats, periodistes, activistes, que no aguanten sota la tirania d'un règim que sembla impossible d'enderrocar. Un exili en què, en molts casos, pateixen la discriminació i el racisme que, lamentablement, acompanyen la majoria de migrants del món.

Entrevista

Es considera més artista o psicòloga especialitzada en l'abús sexual o totes dues?

Crec que totes dues. He tingut períodes de la meua vida en què m'he dedicat exclusivament a la música i períodes en què m'he dedicat exclusivament a la psicologia. No puc fer una sola cosa, necessito totes dues, i totes dues també es complementen.

Com es complementen, com utilitza la música en teràpies de dones que han patit abusos?

M'he desenvolupat atenent grups, en intervencions comunitàries i en temes psicoeducatius. He tingut l'oportunitat d'atendre en psicologia clínica, però la meua experiència està més inclinada a allò comunitari. Aleshores, a les sessions he implementat activitats relacionades amb l'art. Per exemple, amb diversos grups de dones supervivents

de violència hem fet poemes musicalitzats i cançons que escriuen explicant el procés de recuperació. Per mi, és important portar alguna eina artística o algun instrument musical. En el cas de la recuperació de l'abús sexual, el cos és molt important. El cos porta memòria i no és tan senzill fer una abraçada o una salutació amb cert contacte físic. No és tan senzill perquè hi ha memòria d'alerta. Aleshores, instruments musicals com els de percussió – i és una cosa que està comprovada científicament – ajuden a alliberar el cortisol, particularment, si es toca en grup.

Com descriuria la situació de la dona a Nicaragua?

Tenir una dictadura és una gran variable que posa a tothom en una posició de vulnerabilitat, fins i tot els que poden ser propers al règim. No obstant això, amb dictadura o sense, el context de la dona a Nicaragua és atroç. Hi ha altes taxes de feminicidis, delictes sexuals, violència infantil i d'embaràs adolescent, perquè entenem l'embaràs adolescent com un abús sexual. Hi va haver un moment a Nicaragua en què es va aprovar la Llei 779, que penalitza la violència envers les dones; també hi va haver una llei que permetia l'avortament terapèutic, però tot això ha desaparegut. Perquè encara que la Llei 779 continua vigent, no hi ha centres d'acollida per a les víctimes de violència, no hi ha un acompanyament integral perquè han estat clausurades moltes de les organitzacions no governamentals de drets humans i de gènere. Aleshores, és un estat de desprotecció total.

Escriptors sandinistes com Gioconda Belli i Sergio Ramírez estan exiliats. Han narrat el sandinisme, l'època anterior, la dels qui van viure la guerra. Vostè és d'una altra generació. Com l'art reflecteix els canvis socials i generacionals? Què explica avui una artista?

Nosaltres estem apuntant a l'esperança i a poder mirar cap a dins. Tot aquest procés m'ha ajudat a qüestionar-me com a artista de què vull parlar i què no vull continuar alimentant, perquè la música és una eina molt poderosa de comunicació i té un impacte social molt gran. Jo he optat per cantar i parlar de l'esperança i també de la meua pròpia experiència migratòria. M'he trobat en un país d'acollida, a Costa Rica, on és coneguda per la xenofòbia cap als nicaragüencs. Nosaltres hem arribat amb prejudicis, que són també actituds xenòfobes, que tenen una història, un nacionalisme que intenta dir "el meu país és millor que el teu". Aleshores, com podia jo, a través de la música, posicionar un tema que ajudi a cohesionar les comunitats? Perquè el meu objectiu és fer música que convidi a crear comunitat.

Per la seva contribució artística, ha estat reconeguda als premis de l'Associació de Compositors i Autors Musicals de Costa Rica: el 2023, va obtenir el premi a la Millor Nova Cançó amb *Para Mí*, i dos anys més tard, va repetir guardó, el seu disc *Edén* va obtenir el premi a l'Àlbum Pop de l'Any i va ser reconeguda com a Cantautora Centreamericana de l'Any.

També ha estat precandidata als Grammy Llatins. Com viu no poder actuar al teu propi país?

Gens fàcil. Tot això ho ha fet possible el treball en equip. L'únic que he tingut clar a la vida ha estat que havia de continuar amb la música. És el meu propòsit de vida i he pogut veure l'impacte que té en les persones nicaragüenques. Això m'ajuda a saber que n'hi ha un perquè per ser en aquest món. Aleshores, en els meus primers anys com artista vaig fer tot el que podia quant a feina i intentava invertir en la meua pròpia música. Amb el temps, va tenir resultats: vaig començar a treballar amb una discogràfica i vaig començar a ampliar el meu equip de treball. Són coses que m'han ajudat a professionalitzar el meu projecte i arribar a escenaris i tenir reconeixements. Però implica haver-me enfrontat no només a ser nicaragüenca a Costa Rica, sinó també a ser una dona jove a la qual moltes vegades se la va qüestionar si realment escrivia les cançons.

Les seves cançons miren a l'esperança. Quines altres temàtiques mostra a les seves recopilacions musicals o poemes?

Una cosa que m'ha passat recentment és parlar de la sexualitat, i m'agradaria continuar aprofundint, també com una manera més saludable de viure l'amor, l'amor romàntic. Per mi, escriure ha estat també la meua

pròpia teràpia, i hi ha temes molt personals que he posicionat. Hi ha una cançó anomenada *Melodía Sagrada* que **homenatja** les músiques tradicionals de Llatinoamèrica i en què narro la meva història com a dona en desplaçament forçat i crido a la integració comunitària de les diàspores del món. *Las mujeres de mi tierra* ha estat una **cançó** molt ben rebuda i la vaig compondre per la meva àvia. Intento mostrar-me a les cançons.

Què l'ha portat a viure a l'Estat espanyol?

Vaig venir a través d'un programa per a persones refugiades. Afortunadament, vaig tenir l'oportunitat d'escollir, perquè també podia anar als Estats Units. Per mi, és molt important estar en un lloc amb calor humana, i ho he rebut. Em sento molt afortunada de ser aquí. A més, vaig créixer amb influència de la música espanyola, de La Oreja de Van Gogh, José Luís Perales, Ana Belén, i crec que, culturalment, hi ha una relació entre Nicaragua i Espanya que encara es pot aprofundir més. Tinc moltes ganes d'aportar al mateix art centreamericà amb allò que jo pugui aprendre aquí.

Gonzalo Abaha Nguema Mikue (Guinea Equatorial)

Activista LGTBIQ+ que defensa els drets de les persones del col·lectiu en un país amb una homofòbia institucionalitzada.

“L’homosexualitat s’entén com una malaltia de blancs; els negres no poden ser homosexuals a Guinea Equatorial”

Gonzalo Abaha Nghema Mikue, llicenciat en Humanitats, activista LGTBIQ+, coordinador nacional de l’organització ‘Somos parte del Mundo’, va néixer el 1996 a Evinayong, Guinea Equatorial, regió tropical afamada per les seves pinyes que, degut a les temperatures més baixes, va ser un dels centres urbans habitats per europeus a l’era colonial. Una regió que, en el present, és eminentment agrícola en el pla econòmic, mentre que socialment és conservadora, influenciada per l’ètnia fang, a la qual pertany Gonzalo Abaha i que és la majoritària al país.

Com la majoria de persones homosexuals a Guinea Equatorial, Gonzalo Abaha va ser rebutjat per la seva família i comunitat: va patir el procés de tortura de les teràpies de conversió, en què t’obliguen a anar a diferents remeiers i esglésies on et poden tenir dies sense menjar i, finalment, com ell no va canviar, va ser expulsat de casa. Per això, durant anys va haver de vagar per la ciutat de Bata, no molt lluny de la seva família, però sense arribar a barrejar-s’hi: si la seva família residia o freqüentava el nord, ell anava al sud, el més lluny possible dels retrets. Una època dura, de carrer i precarietat extrema, en què no només va sobreviure, sinó que va prosperar, gràcies al seu esforç i a l’ajuda de la “família triada”: ‘Somos Parte del Mundo’.

“Quan vaig començar a participar a les reunions em sentia relaxat perquè ningú em deia per què parles així o per què fas tal cosa. Aquesta sensació de no ser jutjat em va alegrar molt. I mira, aquí hi havia la família que vaig estar buscant”, recorda aquest activista que també és escriptor i autor de dos llibres que, a causa del llenguatge explícit i la temàtica feminista i homosexual, han generat polèmica a Guinea Equatorial: *Las ratas también se enamoran* (2021) i *Lo raro que eres* (2025).

Després d’anys bregant a Bata, el 2023 Gonzalo Abaha va agafar una nova oportunitat i es va assentar a Malabo, per més tard continuar formant-se amb una beca AECID a Espanya, a l’associació Acción Triángulo, i, finalment, tornar a Malabo, l’antiga capital, el lloc més segur i lliure del país per a la comunitat LGTBIQ+ i on ‘Somos Parte del Mundo’ compta amb la seva estructura més robusta per denunciar i confrontar la discriminació que pateix la comunitat.

‘Somos Parte del Mundo’ i la lluita contra la discriminació del col·lectiu LGTBIQ+

Establerta el 2016 per un grup de persones que abans ja havia estat reunint-se a bars, platges o llocs clandestins, ‘Somos Parte del Mundo’ és una organització que busca protegir els drets LGTBIQ+. Es va començar a fer un nom més enllà de la seva comunitat a partir del 2019, arran d’elaborar informes que retrataven les violacions dels drets a Guinea Equatorial. Entre els objectius d’aquesta organització hi ha creat un marc legal que condemni l’apologia de l’homofòbia o revocar lleis discriminatòries com la que permet les teràpies de conversió a l’església o remeiers. A grans trets, promou que la legislació nacional s’adapti als Principis de Yogyakarta, un [document](#) amb 29 punts recollits el 2006 per l’Oficina de l’Alt Comissionat per als Drets Humans de les Nacions Unides en què es plasmen recomanacions legislatives que protegeixin els drets humans, entre elles els relatius a la identitat de gènere.

Guinea Equatorial, discriminació i persecució a la dictadura més longeva d'Àfrica

A l'Àfrica, les comunitats LGTBIQ+ són perseguides, i no hi ha continent on pateixin una discriminació tan constant i que marqui tant les seves vides: a nivell legal, les persones no estan protegides de la violència i els discursos d'odi motivats per l'orientació sexual, i en molts casos es penalitza la simple acció d'estimar una altra persona. De fet, a 32 dels 54 països [africans](#) les autoritats criminalitzen les relacions sexuals entre persones del mateix sexe, mentre que en aquests i altres estats es duen a terme pràctiques de conversió sexual: veuen l'homosexualitat com si fos un esperit o una malaltia de blancs que cal extirpar del cos. El cas més extrem en aquesta persecució és a països on el 'delicte' comporta la pena de mort: a Somàlia, Mauritània i el nord de Nigèria, on s'implementa la *sharia*, i a Uganda. Però l'Àfrica és terra de contrastos, i entre el grapat de països que reconeix els drets LGTBIQ+, la majoria al sud del continent, omple d'orgull el cas de Sud-àfrica: des del 2006 reconeix el matrimoni igualitari, però abans, el 1996, va ser el primer país del món a reconèixer constitucionalment el dret de no ser discriminat per motius d'orientació sexual.

A l'Àfrica central, Guinea Equatorial és un petit país fronterer amb el Camerun i Gabon i amb sortida al mar, que va ser colònia de l'Estat Espanyol. Teodoro Obiang, al poder des del 1979, encapçala la dictadura més longeva del continent. Fins fa relativament poc, deia que no hi havia persones homosexuals en el seu país, però, davant les creixents evidències, ha hagut de reconèixer que hi ha gais, lesbianes, transsexuals o bisexuals. Això sí, aquest reconeixement ha portat també un apogeu de les polítiques repressives, sempre amb el suport de lleis, algunes heretades del franquisme, i amb el vistiplau d'una societat conservadora i patriarcal que no accepta l'homosexualitat.

Així, segons recull l'informe del 2020 de l'organització 'Somos Parte del Mundo', les autoritats guineanes "van desmantellar barris segurs com Los Angeles, de la ciutat de Malabo", i van posar en marxa "un programa institucional d'apologia a l'homofòbia": es va instaurar controls policials en barris i establiments freqüentats per dones lesbianes i bisexuals, especialment bars i discoteques; es van suspendre programes televisius crítics amb l'homofòbia com *Guinea en Femenino*; i es van iniciar treballs legislatius per limitar els drets LGTBIQ+. A més, sobretot a partir del 2023, va començar una ofensiva contra les organitzacions civils, i a l'agost d'aquell any va ser [detinguda](#) durant 48 hores la fundadora de 'Somos Parte del Mundo', l'escriptora i activista Trifonia Melibea Obono.

A la situació particular de l'Àfrica s'hi afegeix un panorama global gens esperançador en què s'evidencia un retrocés en els drets de les minories a Occident. Donald Trump promou el supremacisme blanc conservador cristià, mentre que l'agenda *antiwoke* guanya terreny i a Europa els partits d'ultradreta prometen revocar les lleis que protegeixen la dona i els col·lectius vulnerables. Però és a l'Àfrica on més ràpid van a l'hora d'implementar aquests canvis de tendència amb lleis discriminatòries que, [recentment](#) a Mali, Senegal, Ghana o Gabon, en alguns casos per l'auge del gihadisme, desfan el camí recorregut a l'inici del segle XX.

Entrevista

Com va canviar la relació amb la família quan es va saber de la seva homosexualitat?

L'homosexualitat s'entén com a malaltia de blancs, els negres no poden ser homosexuals a Guinea Equatorial. Quan la meua família ho va saber, em va acabar fent fora de casa, perquè per a ells és una possessió d'esperits demoníacs que puc transmetre a la família. T'exclouen de l'entorn comunitari i t'has de buscar la vida al carrer. Però abans de fer-te fora, passes per teràpies de conversió, perquè entenen que poden revertir la situació perquè siguis entre cometes 'normal'. Són remeiers, esglésies, rituals. Jo vaig passar per això entre 2015 i 2016. També utilitzen les violacions correctives per a les dones lesbianes, per als homes gais i dones trans consideren els matrimonis forçats o tenir fills, la paternitat forçada. És un sistema de violència ben configurat. I després hi ha la violència fora de casa: la societat et recrimina, hi ha agressions físiques, verbals, detencions. Tot això és el que viu una persona homosexual aquí, a Guinea, i la família es desentén totalment.

El seu cas de superació i èxit és una excepció: als vostres informes es reflecteix que la majoria de persones s'acaba prostituint.

Tots hem de passar per la prostitució. Quan ets al carrer, necessites menjar. Òbviament, cal fer coses. En el meu cas, quan vaig sortir de casa ja no estudiava, però gràcies al col·lectiu, que oferia petites beques, vaig tornar a estudiar. Però no puc dir que els altres hagin de fer el mateix perquè seria molt injust. Es passa molt malament en el procés: no hi ha estabilitat mental, els cops físics són més visibles, però a nivell mental, tot és desastrós. Imagineu-vos, una família que et donava de menjar, que t'acompanyava, i de sobte et fa fora de casa i no pots saludar ni els germanets. Et marca molt.

Moltes persones que viuen a la situació que vostè va passar estaran trucant a la porta de 'Somos Parte del Mundo'. Com podeu ajudar?

Actualment tenim tres departaments: el departament d'educació, per proporcionar beques de formació; el departament de seguretat, que fa l'acompanyament a presons, l'assessoria jurídica i la tramitació de documents; i el departament de salut, on hem creat una farmàcia solidària i, de vegades, hi ha atenció gratuïta en un laboratori de monges amb el que col·laborem.

A més, tenim cases d'acollida a Bata i Malabo; si se't fa fora, pots passar un temps allà. Actualment a Malabo tenim vuit persones vivint i a Bata, tres. També hi ha programes de formació i consultes d'assessoria psicològica. Abans, érem forts redactant informes, però els darrers anys hi ha hagut un increment de l'agressió i amenaça a la vida, i hem decidit renunciar-hi. El context geopolític no ho permet, i no hi ha un paraigua que ens protegeixi.

Han deixat de fer informes per les amenaces del Govern.

Bàsicament.

Als seus informes s'observen pics de repressió contra el col·lectiu i les organitzacions civils. La pressió està creixent?

La repressió depèn del nivell de visibilitat i al Govern el preocupa molt allò que es digui fora. Per això, el col·lectiu pateix agressions. El 2024, es va obrir una investigació en què al·legaven que jo era part de l'oposició i que parlava de política fora del país. Quan no van trobar res, van intervenir les seues i van investigar les persones al·legant que veníem droga com organització criminal. El grau d'agressió puja d'acord amb el teu grau de visibilitat, però també la visibilitat et protegeix: si et passa alguna cosa, la gent preguntarà. Però en general, hi ha una homofòbia institucionalitzada.

Es permet que els militars puguin detenir a persones homosexuals i torturar-les i no passa res. O que vagis a renovar documents i, si parles de manera que ells considerin femenina, comenci un interrogatori. I que, si vas al carrer, malgrat que uns joves t'estiguin apedregant o colpejant, la policia passi sense fer absolutament res. O que tinguem persones trans malaltes i, a l'anar a l'hospital, la infermera digui que no pot atendre aquest tipus de persona perquè s'encomanarà i no vol que aquest mal esperit acabi en el menjar i que els nens la mengin i siguin homosexuals. Tot això és permès perquè hi ha una violència institucionalitzada. De fet, anteriorment el discurs de Guinea als fòrums internacionals era que no hi havia homosexuals.

El marc legal de Guinea Equatorial és de l'època colonial, del franquisme. Com valoreu les lleis respecte a l'orientació sexual?

Hi havia molta homofòbia en temps precoloniais: els homosexuals eren exclosos, anaven a l'interior del bosc a viure, no podien viure al poblat. Amb el colonialisme i el franquisme, es va produir una sinergia perfecta entre el pensament nacional catòlic i les nostres tradicions precoloniais. Després de la independència, es va prometre que les lleis s'anirien canviant a poc a poc, però res ha canviat. Del franquisme encara s'aplica la llei de 'Vagos y Maleantes' (1954) i es manté el Codi de Justícia Militar que prohibeix l'homosexualitat a l'armada. No hi ha hagut gaire voluntat política de canvi, i aquesta situació afecta persones LGTBIQ+, a les dones i les poblacions vulnerables. Després, a nivell d'iniciatives pròpies de Guinea, hi ha l'ordre del Ministeri de l'Interior de 2003 en què es prohibeix l'ús d'establiments turístics i centres de contacte per a la prostitució [i altres activitats que [atempten](#) contra la moral i els bons costums], i recentment, des del 2024, hi ha un decret provincial que prohibeix que els homosexuals vagin a bars i discoteques [el que limita els drets de reunió o expressió].

Almenys ara el Govern no pot dir que no hi ha homosexuals.

Van canviar el discurs el 2022. Els informes que vam fer van influir i van dir, "sí, hi ha homosexuals, però nosaltres, el Govern, no els hi fem res; és la població, que no els vol". Un parany perquè realment són les autoritats les que fomenten la persecució.

Hanna Lemma (Etiòpia)

Investigadora feminista i defensora dels drets de les dones d'Etiòpia.

“A causa del desavantatge econòmic, les dones som víctimes de matrimonis i parelles on patim abusos econòmics, psicològics i físics”

Hanna Lemma, investigadora especialitzada en igualtat de gènere i inclusió social, és directora d'Addis Powerhouse, una organització feminista que intenta revertir les normes discriminatòries i la desigualtat en els drets relatius a la dona a Etiòpia. Oriünda d'Addis Abeba, la capital del país més extens de la Banya d'Àfrica, a diferència de la majoria de les dones etiòps, Hanna Lemma va comptar amb el suport educatiu decidit de la seva família, que va deixar de banda els rols de gènere estipulats a la societat i la va animar a estudiar i forjar-se un camí propi. “Em van impulsar a treballar pels drets de gènere. A la societat en què vivim, totes entenem la desigualtat existent, i el fet que prioritzessin l'educació i l'empoderament és, sens dubte, el que m'ha portat fins aquí”, reconeix qui va començar a involucrar-se en el moviment feminista a partir del 2017.

Va ser durant la propagació de la COVID-19 quan Hanna Lemma va fer un pas més en el seu activisme. En aquella època de tancament, un grup de dones va començar a preocupar-se pels efectes de la pandèmia en les dones, la gran majoria sense accés a les eines digitals ni possibilitats de formació. Per amplificar la seva veu i els temes que els preocupaven, en 2020 Hanna Lemma va fundar Addis Powerhouse, que va néixer com una plataforma digital amb butlletins informatius i continguts sobre la igualtat de gènere.

“Vam veure que hi havia potencial per convertir-nos en una plataforma digital de producció de coneixement

feminista. Hem estat molt actives a les xarxes socials i, actualment, tenim un pòdcast i realitzem projectes de narració d'històries”, explica. “Hem vist que, pel que fa a la defensa dels drets, explicar històries és fonamental perquè la gent vegi com viuen les dones i es pugui formar la seva pròpia opinió”, afegeix.

Actualment, Addis Powerhouse realitza tasques de formació educativa i duu a terme investigacions per trobar evidències que, més tard, utilitza per exigir que es millorin les lleis que protegeixen els drets de la dona. A més, aquest col·lectiu busca que la dona tingui una representació social i política adequada i, en fer visibles temàtiques com l'assetjament escolar o la violència de gènere, que la societat se sensibilitzi i deixi de banda les pràctiques patriarcals que releguen a la dona a un segon pla. En definitiva, aquesta organització vol treure a la dona del silenci, la marginalitat i l'oblit, i, per descomptat, vol acabar amb la violència sistemàtica que pateix: el 40,3% de les dones entre 20 i 24 anys al país es casa abans dels 18 anys, i per això la llosa del matrimoni infantil segueix vigent a Etiòpia; i el 2018, el 26,5% de les dones havia patit violència física i/o abús sexual de les seves parelles sentimentals.

Etiòpia, el cas del Nobel de la Pau que es va tornar autoritari

Abiy Ahmed Ali es va convertir en primer ministre d'Etiòpia l'abril del 2018, després de gairebé un lustre d'inestabilitat social a causa de les protestes encapçalades per la descontenta ètnia oromo. Ahmed, un oromo, el primer d'aquesta ètnia a dirigir el país, va començar el seu mandat amb una sèrie de mesures enlluernadores que van suposar una gran esperança per a un país habituat als lideratges autoritaris. En aquest camí, va alliberar milers de presos polítics, va pavimentar el retorn de grups opositors exiliats considerats “terroristes” i va dur a terme reformes que van permetre certa llibertat d'expressió i d'igualtat social. Una època plena d'optimisme en què fins i

tot es va aconseguir entaular un procés de normalització en les relacions amb la veïna Eritrea, amb què Etiòpia va mantenir una cruel guerra entre 1998 i el 2000. Per aquestes i altres raons, Ahmed va ser guardonat amb el premi Nobel de la Pau el 2019.

Tot i això, mentre recollia aquest reconeixement a Oslo, a la mateixa Etiòpia s'estava gestant un conflicte. A la zona nord del país, a la regió de Tigray, el novembre del 2020 va esclatar una guerra civil que va enfrontar l'Exèrcit etíop amb la força política i social dominant a la zona, el Front d'Alliberament Popular de Tigray, organització esquerrana que va encapçalar la rebel·lió que [havia enderrocant](#) el dictador Mengistu Haile Mariam el 1991 i que, fins el 2018, va dominar la política nacional. En aquest

conflicte, en què també va intervenir el tercer actor en discòrdia, Eritrea, tots els actors involucrats van cometre manifestes violacions dels drets humans durant els dos anys de contuberni. Tot i que el 2022 es va assolir un fràgil acord de Pau, la guerra va acabar emportant-se per davant el respecte internacional que tenia Ahmed, el Nobel de la Pau que va triar anar a la guerra.

Els avenços il·lusionants del 2018 s'han anat contraient i, en el present, l'espai per a la crítica s'ha reduït enormement a Etiòpia. En aquest auge i caiguda, la dona etíop ha experimentat els vaivens del context politicosocial del país. Al primer Govern d'Achmed, les dones van ocupar la meitat dels llocs ministerials i es va nomenar presidenta a Sahle-Work Zewde, la primera dona que té aquest càrrec en la història d'Etiòpia. Però la guerra va canviar la dinàmica, i la representació femenina es va començar a reduir. A més, el conflicte a Tigray va suposar un trauma profund per a les dones, per que aquestes mares que no només van perdre els seus fills, sinó que van veure les seves filles convertides en un trofeu de guerra, en un objectiu sistemàtic amb el qual causar dolor a l'oponent: s'[estima](#) que entre el 40 i el 50% de les dones al Tigray van patir algun tipus de violència sexual durant el conflicte.

Tot i la guerra i el viratge autoritari que contreu les organitzacions civils, Etiòpia és ara per ara un dels països d'Àfrica on el marc legal millor protegeix els drets de la dona. Encara que, com [apunta](#) l'ONU, encara hi ha feina per fer a parcel·les com la igualtat laboral. De fet, el principal problema a Etiòpia no són les lleis, sinó la seva implementació i la mateixa cultura patriarcal: les autoritats deixen de banda molts dels drets estipulats en una societat conservadora que encara no accepta el rol preponderant de la dona, que es veu principalment com a mare i mestressa de la llar.

Entrevista

[Són comunes famílies com la seva, que la va ajudar en el seu camí feminista, o generalment a les llars es rebutgen causes com la igualtat de gènere?](#)

No és gens comú. En un país patriarcal com Etiòpia es prioritza l'educació dels nens. Quan les nenes estudien, se'ls diu que és fins al matrimoni; que han de prioritzar el matrimoni, la família i la llar per sobre de l'educació. Així que, encara que no és única, l'experiència de la meua família no és la més comuna, més si es té en compte que a mi em van impulsar per ser defensora de la igualtat dels drets de la dona. Com en moltes societats, les feministes solen ser vistes com les que no es casen i no són humils, com les que rebutgen les normes socials i els valors matrimonials i familiars.

Etiòpia és un país divers. En el respecte dels drets de les dones, hi ha grans diferències entre les ètnies i les regions?

Sens dubte. Com a nació, Etiòpia practica un sistema de valors patriarcals que es reflecteix en la nostra cultura general, però també en grups ètnics específics, i en tenim molts. Si bé la majoria és patriarcal, la violència es representa de manera diferent depenent de la mateixa cultura. Per exemple, el matrimoni infantil és molt comú al nord del país, entre grups ètnics Amhara; però més al sud, cap a l'est, la mutilació genital femenina és un tipus de violència de gènere molt comú, considerada una pràctica cultural i religiosa. Així que cada regió té els seus costums, però sens dubte hi ha molta violència de gènere en una arrelada cultura patriarcal.

Quines són les principals formes de discriminació que pateix la dona a Etiòpia?

Començaria per la representació política i la presa de decisions. No gaires dones arriben a les taules de presa de decisions. Fins i tot quan estan representades en política, és principalment amb un caràcter superficial i simbòlic. Aleshores, la nostra influència política és baixa. També diria que econòmicament som el grup més desfavorit. Guanyem menys diners i moltes vegades, a causa del desavantatge econòmic, som víctimes de matrimonis i parelles en què es pateixen abusos econòmics, psicològics i físics. També inclouria la violència domèstica dins dels desavantatges. A més, a molts dels conflictes bèl·lics, les dones som les principals víctimes de la violència sexual relacionada amb la guerra. Amb tot, s'està treballant intensament amb l'objectiu de millorar la participació política de la dona, garantir-ne el benestar econòmic i protegir-la de la violència de gènere, ja sigui mitjançant la millora de les lleis o l'enfortiment de l'aplicació de la llei.

El 2019, la meitat dels llocs ministerials estaven ocupats per dones, encara que el percentatge ha baixat, i a principis del 2025 se situava en el 36%.

Va ser notícia internacional que el gabinet etiòp nomenés un 50% de les dones ministres. És un gran èxit perquè pocs països al món han pogut assolir aquesta paritat de gènere. Però després, el 2021 i el 2022, van sorgir conflictes i, a causa d'això, moltes dones van ser destituïdes dels seus càrrecs ministerials. Tot i que es van donar justificacions, en contextos de conflicte generalment es considera que els homes són més capaços de manejar riscos urgents i emergents. Així que, la majoria, van ser homes els que van acabar ocupant aquests llocs. Diria que la representació política de la dona ha deixat de ser una prioritat a Etiòpia, i es pot observar una disminució de la seva presència a l'espai polític.

És coautora de l'informe *Gender Parity Reform as Autocratic Genderwashing? Analyzing Ethiopia's Post-Protest Experiment*, en el que analitza el rentat d'imatge de gènere a països autocràtics. Tot i els interessos polítics personals, quins efectes positius té el *genderwashing*?

Sempre dono suport a la representació política de les dones, ja sigui simbòlica o per simple formalisme. Com Addis Powerhouse, impulsem que el diàleg polític inclogui més dones. Per nosaltres, la representació de les dones és una cosa innegociable. Té sempre un impacte positiu. Motiva altres dones a ocupar càrrecs polítics; se senten capaces. A més, el lideratge femení té impacte en moltes de les agendes que ens importen a les dones perquè és capaç de plantejar temes que ens preocupen.

Com protegeixen les autoritats i les lleis de les dones i els seus drets?

La Constitució garanteix la igualtat de drets. Recentment, s'ha publicat una nova política de gènere, però fins i tot l'anterior, aprovada el 1993 i vigent fins ara, també era molt oberta pel que fa a l'empoderament i la participació política de la dona. En comparació amb altres països, el sistema legal etiòp és sòlid. És una cosa que sempre afirmem, però, a la pràctica, a la implementació, és on fallem, i això es deu en gran mesura al sistema patriarcal en què vivim.

La ultradreta és molt activa a les xarxes socials, i difon amb facilitat i ganxo un missatge contrari a la igualtat de gènere. Com percep l'ús de les xarxes socials per a la feina i per confrontar els discursos d'odi?

Hi ha una retòrica antidrets que estem important d'Occident. Sovint s'acusa el feminisme de ser importat d'Occident. Tenim creadores de contingut *tradwife* i creadores de contingut antidrets que ataquen directament a les defensores dels drets humans de les dones, a les defensores dels drets en general, i això està creant una polarització extrema a les xarxes socials. Nosaltres rebem comentaris molt crítics que, almenys, ens serveixen per demanar evidències sobre les posicions de la gent. Aquests discursos a les xarxes són un dels problemes que enfrontem. Però, definitivament, hem d'estar a les xarxes socials. Si més persones participen en la conversa i més creadores de continguts comparteixen la informació, millor podrem resistir la desinformació i, a més, generar coneixement propi.

Nontokozo Sedibe-Sabic (Sud-àfrica)

Defensora dels drets civils i polítics de la majoria negra de Sud-àfrica amb trajectòria en mediació comunitària.

“Necessitem el sentiment comunitari ara més que mai”

Nontokozo Sedibe-Sabic, activista, mediatora i líder comunitària el treball de la qual se centra en les pràctiques antiracistes i contràries a l'opressió, és fundadora i directora de l'associació Ubuntu co-create. Oriünda de Sud-àfrica, concretament de Nelspruit Mpumalanga, un *township* de Johannesburg, i criada pels seus avis, Nontokozo va comprendre des de nena el significat de les paraules comunitat i racisme: a casa seva no paraven d'entrar i sortir persones de la comunitat, i al carrer els veïns eren com a familiars als quals acudir quan feia falta ajuda, mentre que al país regnava l'apartheid imposat per la minoria blanca que va dominar el país fins a les eleccions lliures de 1994.

“Vaig néixer durant l'apartheid, així que la normalitat era que la policia arribés de sobte, arrestés a estudiants i llancés gasos lacrimògens. En aquesta enèrgica lluita per la llibertat, joves com els meus oncles i tietes lluitaven als carrers a la recerca de la llibertat. Vaig créixer amb aquesta energia, però també amb por: sovint veia la por en la meua àvia, que vivia espantada pel que pogués passar-los als seus fills”, recorda Nontokozo. “Al mateix temps, vaig tenir una bona infància quan la policia i l'Exèrcit no eren allà: teníem una espècie d'energia comunitària, pròpia de la filosofia Ubuntu. Si la meua àvia no tenia sucre, era normal que em donés una tassa i em digués que anés a demanar a la casa del costat. I també era normal que, quan caminaves pel carrer, saludessis, respectessis a totes les persones fins al punt que tinguessin dret a disciplinar-te si la teua família no era allà. Encara que estàvem sota opressió, la comunitat era aquí amb les seves tradicions i aconseguim mantenir l'esperança”, afegeix.

Malgrat néixer en una comunitat marcada per la pobresa socioeconòmica, gràcies a l'esforç laboral de la seva mare, Nontokozo no va tenir les dificultats d'altres persones negres i va poder educar-se en una escola privada. Integrant de l'anomenada generació Mandela o arc de Sant Martí, la primera que després de l'apartheid es va

educar sense la segregació racial, recorda que molts companys blancs d'escola vivien espantats, pot ser que fins i tot “enfadats”, davant la nova realitat de Sud-àfrica. “Vam ser la primera generació a barrejar-se de veritat, i va ser difícil per als nens blancs, perquè escoltaven coses negatives que deien els seus pares sobre les persones negres; també va ser difícil per a nosaltres, perquè vam haver d'adaptar-nos a aquesta nova era en la qual ens barrejàvem amb persones que ens temien i amb els qui havíem tingut una història recent de violència”, recorda.

Anys més tard, Nontokozo va posar rumb a Europa, primer a Croàcia i després a Espanya, per posar en pràctica tot el coneixement indígena i adaptar-lo a la modernitat amb la finalitat d'establir comunitats alternatives i lluitar contra el racisme. Després de viure uns anys a Navarra, es va traslladar a Catalunya, on manté la seva lluita antiracista en un món marcat pel creixent supremacisme blanc de Donald Trump.

“El que està passant als Estats Units és només un exemple de la reinvençió de la injustícia imperial. A Europa, han aprovat lleis per a enviar de tornada als i les migrants i volen crear un grup similar a l'ICE. Estem davant un ressorgiment del feixisme”, considera. “Els sistemes estan dissenyats per crear conflicte i separació. Les persones blanques pensen que el racisme significa ser dolent, però no té res a veure amb ser bona o mala persona, sinó que és una cosa sistèmica, a vegades subtil, que aprenem des de petits. Tinc amics blancs que inconscientment fan coses racistes, i dins de la comunitat migrant existeix racisme cap a les persones negres. La gent li tem al cos negre, que ha estat deshumanitzat amb l'esclavitud, que ens va reduir a una propietat”, lamenta.

Sud-àfrica: apartheid i desigualtat en la terra de Mandela

Sud-àfrica, amb 63 milions d'habitants i més d'un milió de quilòmetres quadrats d'extensió, és el país més meridional d'Àfrica. Potència econòmica a la regió, en l'imaginari col·lectiu encara queden els infames anys de l'apartheid i l'auge de l'esperançadora figura de Nelson Mandela, que va ser el primer president negre del país el 1994. Han passat d'allò més de tres dècades i Sud-àfrica segueix dividida, amb les poblacions blanca i negra encara segregades, encara que ara sota el domini polític de la majoria negra.

La cara de l'actual Sud-àfrica va començar a perfilar-se amb l'arribada de colonitzadors neerlandesos, francesos i alemanys en el segle XVII. Coneguts al principi com *boers* o grangers, aquests colonitzadors van dominar els processos polítics i productius durant segles. Entre 1948 i 1994, ja coneguts com a *afrikàners*, van instaurar el sistema d'apartheid amb el qual van dominar de manera racista el país malgrat representar menys del 5% de la població. Un sistema que, si bé va col·lapsar, va deixar com a llegat una desigualtat que encara condiciona el present del país. Així, en aquest territori ple de contrastos, en un mateix barri la imatge pot canviar dràsticament amb només travessar un carrer, i es passa de cases sense banys a xalets amb piscines i tots els luxes possibles.

Dirigit actualment per Cyril Ramaphosa, recentment Sud-àfrica ha copat els titulars de la premsa internacional per dos fets de ressonància global. Primer va ser la denúncia [injustificada](#) de Donald Trump en la qual va assegurar que els grangers afrikàners estan sofrint un genocidi. I recentment, pel nou brot d'[afrofòbia](#) contra migrants de països veïns en el qual torbes negres sud-africanes han atacat a migrants irregulars que busquen oportunitats.

“L'empitjorament de les condicions socioeconòmiques del país, inclosa una taxa d'atur superior al 43%, va coincidir amb l'auge de l'activisme antiimmigrant i la formació de nous grups paramilitars com *March and March*”, [apunta](#) Human Rights Watch. “Aquests grups utilitzen als estrangers com a cap de turc dels problemes econòmics, els deficients serveis i els alts índexs de delinqüència a Sud-àfrica, malgrat els estudis que desmenteixen aquestes afirmacions”, afegeix aquesta organització que subratlla que, periòdicament, han ocorregut brots d'afrofòbia des de 2008. Que el 2026 resorgeixin, reflecteix la tensió actual al país.

Entrevista

[És directora de l'associació Ubuntu, que aposta per combinar la saviesa indígena amb mètodes occidentals. Quines són les seves principals àrees de treball?](#)

En aquest moment, la principal àrea de treball està a les formacions i les consultories. En els últims anys, específicament a Espanya, el racisme ha guanyat protagonisme, i em centro en impartir capacitacions sobre antiracisme per a organitzacions i individus; també faig de mediatra en conflictes que sorgeixen en organitzacions en termes de racisme i altres opressions. El meu enfocament per a les capacitacions, que abasten la sostenibilitat, la comunitat i la lluita contra l'opressió, es basa en pràctiques indígenes en les quals s'estableixen espais segurs per superar el trauma. A més, ofereixo espais perquè les persones blanques processin el seu propi supremacisme, i és una cosa que porta tota la vida, i imparteixo tallers per a migrants on compartim el trauma de la migració i la colonització, sanem les ferides i creem espais d'alegria, descans i creativitat.

Per lluitar contra el sistema capitalista, és possible adaptar-se a ell o hauríem d'organitzar-nos en comunitats paral·leles?

L'ideal seria sortir-se del sistema, però és molt difícil, gairebé un somni utòpic. Visc en comunitat i vaig estar involucrada en el moviment de *ecoaldeas* a Europa i, encara que siguem comunitat, continuem estant sota el capitalisme. Per viure fora del sistema, pràcticament hauries de desaparèixer, encara que hi ha exemples vàlids d'economies alternatives i sistemes d'autogovern com la sociocràcia o la holocràcia. Per tant, es poden fer coses petites com viure en comunitat, intercanviar articles, obrir espais en barris on les persones puguin ajuntar-se. Necessitem petits actes de solidaritat, que també són una forma de comunitat, perquè no hem de viure junts per ser una comunitat. Crec que ara necessitem el sentiment comunitari més que mai. Necessitem trobar maneres de connectar amb els nostres veïns, coses senzilles com intercanviar llibres i roba o donar menjar. Aquestes són les coses que podem fer i encara no són il·legals.

Ha escrit un capítol del llibre *Teixir comunitats. Invitació a pensar la vida en comú*, que recull l'experiència d'una cooperativa. Què s'ha de tenir en compte a l'hora d'iniciar una aventura comunitària? Quins obstacles es troben en el camí?

La majoria de comunitats fracassen en els dos primers anys, i la raó és que el somni inicial és molt ambiciós. En convida diàriament, arriben les complicacions. Cal decidir quin tipus de comunitat es vol construir, i a vegades el somni no és el mateix per a totes les persones. Per això, cal prendre decisions sobre l'economia, perquè seguim en un sistema capitalista i cal produir diners, o sobre temes com el menjar: quant es conrearà, serà suficient? La vida quotidiana genera molts conflictes i, si la comunitat no té un acord clar sobre com tractar-los, sorgeixen problemes. La diferència entre la comunitat a Sud-àfrica i la comunitat a Europa és que, d'on vinc, el primer grup de persones de la comunitat són els membres de la família. I això ajuda molt: acceptem a les persones tal com són, sense expectatives; no esperem que siguin res més que elles mateixes. A Europa, les comunitats volen que les persones es comportin d'una manera determinada. D'aquí aquest "troba la tribu en la qual encaixes". Ha passat molt de temps des que Europa va estar connectada a la comunitat, i l'individualisme és avui molt fort, fins i tot una forma d'èxit, i la interdependència es veu com una feblesa. Com a africanes, encara que la colonització ens va afectar, no ens va treure l'Ubuntu.

Sud-àfrica va sofrir l'apartheid. El religiós Desmond Tutu es va referir l'Ubuntu. Què és la filosofia Ubuntu? Per què pot solucionar alguns dels problemes del món?

Ubuntu ve de la paraula Umuntu, que significa la persona, el "soc perquè som". No som una illa, s'és humà gràcies a altres éssers humans. Hem de cuidar-nos els uns als altres, crear sistemes justos i connectar amb la Terra. Ubuntu és això. És tenir consideració cap al teu veí. No pot ser que tu tinguis tot i ell no tingui res. Ubuntu ens va ajudar a sobreviure a l'apartheid. Ara hi ha molta afrofòbia a Sud-àfrica. És comú culpar dels problemes a l'estranger, a l'immigrant, en lloc de mirar al Govern i al llegat de l'apartheid. Davant aquesta situació, molta gent està cridant a l'Ubuntu; necessitem recordar qui som i buscar sistemes equitatius per repartir els recursos.

El poble sud-africà lluita per preservar tradicions com la filosofia Ubuntu, però el món canvia ràpidament, i amb internet els continguts i les cultures es tornen globals. Com estan les xarxes socials canviant, modelant o fins i tot destruint les tradicions?

Abans, culpàvem a la televisió per portar aquesta cultura americana i repreníem als joves per voler imitar l'estil de vida occidental. Ara viatgem, tenim accés a les xarxes socials i, per tant, estem més influenciats. Com a resultat, ens hem tornat més individualistes. Aquesta és la veritat: l'Ubuntu està morint lentament. Al mateix temps, fins a un cert punt encara mantenim rituals i celebracions. Però en la vida quotidiana sí, l'Ubuntu està morint. Vivim una mica a l'estil occidental; aquest costum d'anar a casa del veí a demanar sucre ja no existeix, excepte als pobles. A la ciutat, prima l'individualisme. Lamentablement, molts joves viuen segons l'estil de vida colonial europeu.

A l'Àfrica, la colonització persisteix amb governs titelles. Com percep el procés de colonització i la seva evolució?

La colonització mai ha abandonat Àfrica i es va transformar en neocolonialisme. Simplement, en alguns països els blancs se'n van anar físicament i van deixar governs titelles. A Sud-àfrica, en concret, la gent blanca mai se'n va anar i, després de la fi de la colonització, vam tenir l'apartheid. Crec que la colonització és una malaltia que va començar a Europa amb l'imperialisme, el supremacisme, el patriarcat i el capitalisme. No es pot parlar sol d'un d'ells i excloure a la resta perquè estan interconnectats. Per això, com a pobles, necessitem trobar maneres de ser solidaris entre nosaltres, i aquesta solidaritat mútua és una de les maneres de descolonitzar. No podem ser indígenes com érem abans, però sí que podem trobar alguna forma indígena que funcioni. Ubuntu és una d'elles. Quan et preocupes pel teu veí, quan conrees aliments orgànics i els comparteixes, camines pel bon camí i estàs descolonitzant.

Pedro Bermeo (Equador)

Coordinador jurídic i portaveu de Yasunidos,
defensa els drets mediambientals de l'Equador.

“Vivim en un sistema capitalista en el qual el petroli i la mineria són la sang del capital”

Pedro Bermeo, nascut el 1991 a Quito, l'Equador, és coordinador legal i portaveu de YASunidos, col·lectiu format el 2013 amb la finalitat d'organitzar una consulta popular sobre l'explotació de petroli en el bloc 43 del Parc Nacional Yasuní. Malgrat ser urbanita, des de la infància ha estat molt lligat als entorns naturals, descobrint la importància de preservar el mitjà en el col·legi alternatiu Pestalozzi, a les rutes en família amb bicicleta, en els consells d'un avi alpinista o en els sectors d'escalada en el Cojitambo. Una relació estreta que va passar a ser umbilical el 2013, quan la vida de Pedro Bermeo va canviar considerablement.

“Estava duent a terme un projecte de fotografia d'àrees protegides a l'Equador quan el 2013 es va decidir explotar el Yasuní. En aquest moment, em dedicava a la fotografia, però més endavant, pels problemes que teníem davant la falta d'advocats, l'assemblea de YASunidos em va demanar que estudiés Dret, disciplina que ens permet aconseguir canvis petits, lents, però que acompanya a altres camps organitzats”, recorda aquest fotògraf i advocat per conjuntura sobre la presa de decisions d'aquesta organització horitzontal que, actualment, i seguint l'ecologisme popular, lluita per causes socials i mediambientals més enllà del Yasuní.

YASunidos va néixer el 2013 en oposició al projecte d'extracció de petroli del bloc 43, l'últim d'una sèrie de pous que van començar a establir-se al Parc Nacional Yasuní des que en 1985 es va licitar el primer bloc, el 16. Els integrants d'aquesta organització esgrimien dos motius per a oposar-se al projecte: els efectes adversos en el medi ambient i el risc de contacte amb comunitats en aïllament reportades en la zona. Per això, van iniciar un procés de recollida de signatures per dur a terme un referèndum. Van aconseguir 757.000 signatures, moltes més de les necessàries, però més de 400.000 van ser rebutjades per les autoritats electorals, que van al·legar errors en la forma pel gramatge del paper, el codi o el document d'identitat. Aquesta situació va donar pas a un procés legal per diverses instàncies que no es resoliria fins una dècada després, el 2023, quan la Justícia va donar la raó a YASunidos: va validar les seves signatures i, per tant, es va organitzar el referèndum sobre l'explotació petrolífera del bloc 43 en el Yasuní.

Violència, impotència i extractivisme a l'Amazònia equatoriana

El Parc Nacional Yasuní, creat el 1979, ocupa 10.300 km² en l'orient de l'Equador, a les regions de Pastaza, Napo i Orellana. Si se li sumen els 17.267 km² de zones indígenes i mediambientals protegides, els 27.567 km² resultants conformen l'extensió considerada Reserva de la Biosfera per la Unesco el 1989. Aquest territori, conegut com el Yasuní, és un dels llocs amb major biodiversitat del món, i dona cabuda a més de 2.000 espècies d'arbres, 204 mamífers, 610 ocells, 121 rèptils i 150 amfibis. Habitat des de temps immemorables per pobles indígenes, actualment compta amb la presència de més de 400 comunitats natives: Waorani, Kichwa i Sapara constitueixen els principals grups en un territori en el qual també habiten pobles Tagaeri i Taromenane que encara no han estat contactats.

Aquest entorn idíl·lic, no obstant això, està marcat per segles de violència i espoli. Primer va ser el genocidi comès pels espanyols; després van ser les massacres dels Estats independents —que van promoure conquestes feroços de la selva com les dels *caucheros*—; i finalment, en el present, són les estructures del crim organitzat que controlen el territori i tenen vivint amb por a les comunitats; una violència soterrada, menys explícita però igual d'impune, en la qual s'assassina als qui s'oposen a un sistema extractivista.

En aquest context, a l'Amazònia les comunitats natives estan escampades en petites poblacions que són generalment accessibles solo a través de rius i vies fluvials que permeten recórrer aquest embull de naturalesa a la qual l'ésser humà encara no ha aconseguit dominar. En la majoria de casos, les poblacions manquen d'accés a serveis bàsics com a aigua potable, i les infraestructures són tan bàsiques que, quan hi ha pluges intenses, els danys són considerables. A més, excepte unes poques comunitats perseverants, les persones han estat 'obligades' a deixar a un costat la seva forma de vida, els seus treballs i tradicions, per ser una peça més en l'engranatge de les activitats extractives que, impulsades pel Govern i els narcotraficants, contaminen el territori. L'Amazònia dona molt: minerals, fusta, petroli, fruites... Però rep molt poc a canvi.

Per desgràcia, aquesta situació es replica a la resta de països de l'Amazònia. Països que són incapaços d'exercir l'autoritat en els seus propis territoris. És el cas de l'Equador, un Estat plurinacional que reconeix els drets de la naturalesa en la seva Constitució, però que viu sumit en una creixent onada de violència: fins relativament fa poc era un dels països més segurs de Llatinoamèrica, però ja no sols no ho és, sinó que, sense comptar el forat negre que és Haití, encapçala les estadístiques de morts violentes a la regió. El Govern de Daniel Noboa va prometre resoldre la situació valent-se de la mà dura i l'ajuda dels Estats Units, però l'estratègia no està funcionant i, en el camí, els drets i llibertats de la societat estan sent coartats pels constants estats d'excepció.

Entrevista

El 2024 hauria d'haver-se començat a implementar la resolució del referèndum. No obstant això, Daniel Noboa diu que cal esperar almenys fins a 2029. Per què no s'implementa la voluntat popular?

Primer, haig de dir que tots els presidents en la seva campanya es van pronunciar a favor del Yasuní, però quan van arribar al poder van fer el contrari. En aquests 13 anys de lluita, tots han fet exactament el mateix. Ara, en aquest moment s'està incomplint flagrantment un mandat popular d'obligat i immediat compliment segons la Constitució. Després del referèndum, el Govern tenia un any per retirar-se de manera progressiva del bloc 43: havia de suspendre l'extracció i després continuar amb la retirada ordenada dels pous. No ho ha fet. Daniel Noboa diu que ha d'haver-hi un declivi natural dels pous que trigarà entre 5 i 12 anys. No és un argument vàlid, i hem presentat una acció davant la Cort Constitucional, que té el cas en el congelador perquè està amenaçada pel Govern. En aquest procés, la cosa que més ens molesta és que, quan es va iniciar la consulta el 2013, no hi havia ni un sol pou allí. Precisament, per violar els nostres drets de participació estem avui en aquesta situació en la qual cal retirar els pous.

La Cort Interamericana de Drets Humans també ha donat la raó a YASunidos. En quina situació es troba aquesta causa paral·lela al referèndum?

El Yasuní és un territori gegant, amb més d'un milió d'hectàrees, des del riu Napo fins al Curaray. És un territori molt més gran del que és reconegut com a Parc Nacional Yasuní. Aquí es troba el bloc 43, que representa el 20% del petroli del país, de les reserves provades, un petroli extremadament pesat, difícil d'extreure. Al parc, la zona intangible és com una franja d'amortiment, una *buffer zone*, que existeix per la presència de pobles en aïllament. Allí no es pot explotar el petroli. La qüestió és que els pobles estan més enllà de la zona intangible, com s'ha demostrat en la Cort Interamericana. Per això, segons la seva sentència, l'Estat ha de crear una comissió en la qual els demandants siguem part per a així poder ampliar la zona intangible a tots els llocs on hi ha hagut presència comprovada de pobles aïllats: en el bloc 43, però també en el bloc 31, en el 16, en el 55 i en altres zones del Parc Nacional Yasuní. Encara estem esperant aquest pas.

Després de més d'una dècada de lluita, com valora l'evolució de l'extractivisme al Yasuní?

D'alguna manera, totes les protestes i la consulta popular han servit per frenar l'extractivisme. Des de 2023, no hi ha nous pous al bloc 43, i altres que estaven projectats en la franja d'amortiment tampoc s'estan fent. Aquesta és una victòria molt concreta. Crec que, si YASunidos no hagués dut a terme aquesta lluita, això no s'hauria aconseguit. A més, s'ha reduït considerablement l'interès a explotar la zona; les empreses s'adonen que no és rendible explotar un territori on hi ha una ciutadania organitzada en contra, que va guanyar una consulta popular amb el 60% de suport, i dic 60 i no 58, perquè vam guanyar amb el 60, però no es va comptabilitzar el vot exterior.

16 comunitats del Yasuní van votar a favor de continuar l'explotació. Qui són aquestes persones i per què accepten la presència de les economies extractives?

La meua tesi investiga per què les comunitats més empobrides voten a favor de protegir el Yasuní, mentre que les elits econòmiques voten en contra. Les persones més empobrides entenen el valor dels béns comuns, i defensen la vida, la naturalesa. Però existeix l'excepció, evidentment, que passa específicament a Sucumbíos i Orellana, que són les províncies petrolieres per excel·lència. Són províncies amb una població molt reduïda on hi ha moltíssima migració petroliera, persones que viuen en aquesta zona per les activitats extractives. Evidentment, canviaran el resultat de la votació. D'altra banda, existeix una relació de dependència del petroli. El bloc 16 està controlat totalment per la petroliera: l'electricitat, el sistema de recol·lecció d'escombraries i els pocs treballs que hi ha els posa la petroliera. Bàsicament, existeix un control absolut sobre les poblacions. Més enllà, ja van més de 50 anys explotant els seus territoris, i les persones ja no poden viure de la caça, ni tan sols consumir aigua dels rius perquè estan contaminats. En aquesta lògica extractiva, els van robar la possibilitat de mantenir una relació amb la naturalesa i ara depenen de l'activitat extractiva. Per tant, el seu bé comú ja no és la naturalesa, sinó els diners de les petrolieres.

Hi ha diferències entre l'esquerra de Rafael Correa, qui va iniciar l'explotació del bloc 43, i la dreta de Daniel Noboa?

El país és extremadament dependent de l'extractivisme i els governs d'esquerra i dreta han mantingut aquesta raó de ser extractivistes. Vivim en un sistema capitalista en el qual, d'alguna manera, el petroli i la mineria són la sang del capital. No obstant això, és important reconèixer que hi ha una gran diferència entre l'època de Correa i el que està passant ara mateix a l'Equador. Som un col·lectiu d'esquerra i, malgrat les crítiques a la política extractivista, reconeixem els encerts del govern de Correa en drets socials, educació o salut. En aquest moment, en canvi, està arribant el feixisme. La família més rica del país (per Noboa) està al poder perdonant-se els deutes, però més enllà d'això, en el tema extractiu, el grup Nobis té projectes miners vinculats a empreses canadenques i altres transnacionals en els quals estan obtenint permisos irregularment, sense consulta prèvia lliure informada, sense consulta ambiental, violant flagrantment drets de pobles i nacionalitats. Llavors, sí que hi ha diferències.

A més, per als defensors de drets humans la situació és delicada. Acaben de [matar](#) a Monika Silva, una activista europea que denunciava casos de corrupció i mediambientals. A Eduardo Mendúa, un dels dirigents de la [organització indígena] Conaie, el van [assassinar](#) el 2023. Com ells, hi ha molts casos més. Veiem com el nivell de violència va augmentant, i hi ha un vincle evident entre el Govern actual i el crim organitzat, fins i tot el narcotràfic. Al mateix temps, com Noboa controla tots els poders de l'Estat, existeix una nova dinàmica persecutòria: perseguir líders d'organitzacions socials, bloquejar comptes bancaris, iniciar processos legals. Per exemple, un company de YASunidos està denunciat per un delictes de finançament del terrorisme. També el col·lectiu ha estat perseguit a través del Tribunal Contenciós Electoral, que ens va imposar una multa de 18.000 dòlars per 39 cèntims que corresponien a un recàrrec bancari que suposadament vam reportar 'incorrectament'.

Zainab Saberi (Afganistan)

Constructora de pau que utilitza el periodisme i la pintura per denunciar l'opressió de les dones a l'Afganistan.

“A l'Afganistan estan passant coses que no ens podem ni imaginar”

Zainab Saberi va néixer a l'Afganistan, però ha viscut gran part de la seva vida a l'Iran. Llicenciada en Dret per la Universitat Gawharshad i màster en Dret Penal per la Universitat Internacional Imam Khomeini a l'Iran, ara viu instal·lada a Barcelona en el marc del programa Escriptor Acol·lit del PEN Català. Implicada des de ben jove en projectes humanitaris i la defensa dels drets de les dones i de la minoria hazara, a la qual pertany, va haver de fugir de l'Afganistan quan els talibans van tornar al poder.

Després de ser detinguda i interrogada en diverses ocasions per denunciar els crims del règim talibà contra les dones i les minories ètniques; i després d'haver patit violència física, psicològica i amenaces, Saberi va fugir del país amb la seva filla l'estiu del 2021, després les tropes estatunidenques es retiressin del país.

A banda de fer la seva residència a Barcelona, actualment Zainab Saberi col·laborava com a periodista investigadora voluntària amb *Bolaq Analyst Network*, una ONG independent amb seu als Estats Units. La seva feina consistia a documentar els crims perpetrats per part dels talibans i grups islàmics extremistes contra la minoria hazara, poble al qual ella pertany. A banda de la seva tasca com a documentalista i periodista, Saberi també posa la mirada en l'art com a forma de teràpia i de protesta.

Zainab Saberi pertany al poble minoritzat hazara, una minoria de credo xiïta que ha patit històricament la persecució i que ha hagut de migrar de manera forçada per sobreviure. Si bé durant el segle XIX els hazares eren el grup ètnic afganès més nombrós, després de les massacres que es van dur a terme entre el 1891 i el 1893 en el marc de la Guerra hazara, la població va disminuir considerablement. La campanya

genocida contra ells va obligar molts membres d'aquesta comunitat a fugir al Pakistan o a l'Iran. “La discriminació sistemàtica, així com els recurrents episodis de violència selectiva i desplaçament forçat, han provocat que la comunitat hazara hagi perdut gran part de la seva població i la seva posició en la jerarquia social de l'Afganistan modern”, asseguren des de l'organització Minority Rights Groups.

La violència, la discriminació, l'estigmatització tant religiosa com identitària i la persecució encara és una realitat per als membres de la minoria hazara, que és el blanc dels talibans, però també, en el passat, de grups extremistes com l'Estat Islàmic (EI). Els assassinats en massa, els segrestos, els atemptats i el subdesenvolupament de les regions on viuen les comunitats hazara van ser una constant durant el regnat dels talibans, abans de la invasió nord-americana. En l'actualitat, la situació no ha canviat massa: les onades de violència contra les mesquites on resen, el desmantellament de centres culturals i educatius hazara, les restriccions, i, en definitiva la discriminació institucionalitzada contra la minoria continua sent una realitat. També ho és la impunitat.

En aquest context, Zainab Saberi treballa des de fa anys per documentar les violacions sistemàtiques dels drets humans contra els integrants d'aquesta minoria. A través d'entrevistes i la reconstrucció dels fets, deixa constància del genocidi contra el seu poble.

2021, la tornada dels talibans al poder

Després de vint anys d'ocupació i guerra, l'agost del 2021, els Estats Units van retirar les tropes de l'Afganistan. S'hi havien establert l'any 2001, quan es van dur a terme els atemptats a Nova York contra les Torres Bessones i a Washington. Després de l'atac, l'Administració de George W. Bush va decidir envair l'Afganistan amb l'objectiu de fer caure el règim dels talibans, en el poder des del 1996. Es calcula que prop de 25.000 persones van morir a l'Afganistan durant els anys de l'ocupació estatunidenca.

La retirada de les tropes per part dels Estats Units el 15 d'agost del 2021, sota el lideratge del president Joe Biden, va propiciar la tornada al poder dels talibans, fet que ha ocasionat el deteriorament dels drets de la ciutadania, especialment de les dones —que no poden estudiar més enllà dels dotze anys i a qui se'ls prohibeix exercir determinades professions o anar soles pel carrer, entre d'altres— i els pobles minoritzats del país.

La situació precària dels drets humans al país ha fet que des d'aleshores, el degoteig de persones que decideixen marxar hagi estat constant. Moltes d'elles, com Zainab Saberi, ho fan a través del Pakistan, on els organismes internacionals també han documentat vulneració dels drets de les persones afganeses que busquen refugi.

La tornada dels talibans al poder ha afectat especialment les dones i les nenes. De fet, les [Nacions Unides](#) parlen de "la crisi de drets de les dones més greu del món". Es [calcula](#) que més de 10 milions de dones i nenes al país necessiten assistència humanitària de manera immediata, sobretot en matèria d'habitatge, atenció mèdica i accés a l'aigua potable. D'ençà que els talibans són al poder, ha augmentat el nombre de matrimonis infantils i els embarassos d'adolescents; la representació de les dones en la presa de decisions, així com l'accés als espais públics és, ara per ara, inexistent.

Els talibans també han posat en el punt de mira les organitzacions de la societat civil orientades a proporcionar eines a dones i joves. La criminalització de l'ajuda internacional ha fet que moltes d'aquestes organitzacions hagin hagut de deixar els seus projectes a l'Afganistan. Com a conseqüència, milers de dones han quedat desprotegides.

L'ACNUR calcula que, des que els talibans van fer-se de nou amb el poder, més d'un milió i mig de persones han fugit del país; la gran majoria a través del Pakistan; país on els seus drets continuen sent vulnerats. Tot sovint se'ls confisca la documentació i se'ls retorna a l'Afganistan, amb tot el que això implica.

La normalització dels talibans al món

Des del 2021, els talibans han intentat blanquejar la seva imatge i presentar-se al món com uns governants moderats. A pesar de la seva mà dura contra les dones i els grups minoritzats —Human Rights Watch ha qualificat les accions contra les nenes i les dones com a 'crims de lesa humanitat'—i les seves violacions sistemàtiques dels drets humans, el cas és que disposen d'ambaixades en diferents països.

Una prova de la normalització del règim és la trobada mantinguda, a finals de juny entre una delegació de talibans —a qui se'ls va concedir un visat especial— amb membres del Parlament Europeu. L'objectiu de la reunió, molt [criticada](#) per les organitzacions internacionals que es dediquen a la defensa dels drets humans, era debatre sobre la deportació de sol·licitants d'asil afganesos des d'Europa. La trobada s'emmarca en la posada en marxa del nou Pacte Europeu de Migració i Asil ([PEMA](#)) i la nova [Directiva de Retorn](#), aprovada el passat 17 de juny a Estrasburg pel Parlament Europeu.

Entrevista

Per què o com et comences a interessar per la defensa dels drets humans?

Com a dona afganesa, si vius a l'Afganistan, pots veure els problemes que han d'afrontar en aquest país les dones. Vaig començar treballant com a voluntària amb la Comissió de Drets Humans, i cada dia veia moltes dones que patien violència. Els problemes de les dones a l'Afganistan estan relacionats amb la nostra cultura; perquè tenim drets i lleis; i algunes d'aquestes lleis fins i tot ens donen suport; però no podem accedir als nostres drets a causa de problemes estructurals que hi ha al país. Hi ha certes actituds que els afganesos han acceptat com a rols establerts i que s'han continuat donant de manera deliberada, com per exemple el fet de considerar les dones una propietat dels homes.

A l'Afganistan, si reps violència a casa i vas a la Policia o et poses en contacte amb les autoritats, la mateixa família i la resta de societat et considera una dona de mala reputació. I no pot fer res més que callar, perquè ni la teva família et dona suport.

Ets d'origen afganès, però vas néixer i has viscut gran part de la teva vida a l'Iran. Com ha estat viure sent una minoria ètnica a la República Islàmica?

En realitat, viure a l'Iran ha tingut els seus alts i baixos. Nosaltres, els hazares, tenim una fisionomia diferent, asiàtica. A l'Iran patim abús psicològic a causa dels nostres trets físics, però també patim explotació laboral, i fer-hi front ha estat difícil. D'altra banda, hi vaig créixer. Hi tinc amics, i la meva família encara hi viu. Quan els talibans van tornar al poder a l'Afganistan, la meva família va insistir que tornés a l'Iran, però vaig decidir no fer-ho perquè no volia tornar a viure aquella experiència.

A quina mena de maltractaments us enfronteu els hazares?

Els hazares de l'Afganistan hem patit més d'un segle de persecució sistemàtica pels nostres trets asiàtics, el nostre dialecte i la nostra fe xiïta en un país predominantment sunnita. Aquest sofriment té arrels històriques profundes. A la dècada de 1890, els hazares van començar a ser assenyalats per "infidels" i aproximadament el 60% de la població hazara va ser assassinada o desplaçada. Aquesta violència va ressorgir al llarg del segle XX.

Des que els talibans van prendre Kabul l'agost del 2021, aquesta persecució ha continuat. Els hazares han estat assassinats i mutilats en escoles, hospitals, mesquites, autobusos, casaments, mercats i clubs esportius, molts d'ells a Dasht-e-Barchi, el barri oest de Kabul on viu la majoria dels hazares de la ciutat. Entre el gener del 2017 i el juny del 2021, l'ONU va documentar 2.458 víctimes civils hazares. Més enllà dels assassinats directes, la comunitat pateix desplaçaments forçats, segrestos i la destrucció de llars i mitjans de vida.

Tanmateix, les estadístiques per si soles no poden capturar el que significa viure sota aquesta ombra. Com a persona que va viure a l'Afganistan després del retorn dels talibans, vaig ser testimoni de com la comunitat hazara s'ha tornat encara més vulnerable. L'exclusió ens segueix arreu: als carrers, a les escoles, als hospitals, literalment a tot arreu. Es produeixen atacs contra els mitjans de transport públic i els vehicles. Fins i tot els nens aprenen a tenir por: recordo que la meua filla, quan vivíem a l'Afganistan i només tenia quatre anys, mai volia anar en cotxe i sempre insistia a anar a peu. Resulta complicat viure així. Tots aquests actes poden ser considerats un genocidi, en base al que es diu a l'article II de la Convenció sobre el Genocidi, perquè hi ha una intencionalitat. Som un poble perseguit simplement per existir, el dolor del qual el món ha ignorat massa sovint.

Vas fugir de l'Afganistan a través del Pakistan. Com va ser aquest procés?

Al Pakistan hi vaig estar tres mesos i tot va ser un gran repte. Les persones que em van donar suport van fer tot el possible i em van ajudar molt, però el que va costar més va ser aconseguir el visat. Em volien emetre un visat d'estudiant, però clar, em van demanar el certificat d'antecedents penals, un reconeixement mèdic i altres documents. Això era difícil d'aconseguir. Perquè passa una cosa: Espanya no reconeix el govern dels talibans, però sí que accepta els seus documents. Espanya em demanava certificats que havia d'aconseguir dels talibans.

No té massa sentit, no?

Si no reconeixeu els talibans com a govern, llavors no cal que els demaneu cap documentació. El repte més gran sempre va ser aconseguir el visat. Al Pakistan, només hi podia estar dos mesos, amb la qual cosa, el meu visat d'allà també va caducar i la Policia pakistanesa ens va arrestar i ens van portar a un centre [de detenció]. Va ser llavors quan el PEN Català va parlar amb el president de la Generalitat de Catalunya i amb l'alcalde de Barcelona; i ells es van posar en contacte amb l'ambaixada. Finalment em van emetre un visat humanitari.

A Barcelona formes part del programa Escriptor acollit del PEN Català. Com és la teva vida aquí?

Estic fent uns cursos de català i tot va molt bé. Em donen suport físicament i mentalment i la meua filla va a l'escola cada dia. Tenim una casa molt agradable i tot va bé; sobretot perquè m'estan ajudant a recuperar la confiança en mi mateixa, i també m'ajuden a aprendre algunes habilitats que m'aniran bé de cara al futur. Algunes voluntàries venen cada setmana a casa per parlar amb mi i ajudar-me a establir vincles.

En què consistia el teu treball amb Bolaq Analyst Network?

Amb ells col·laborava escrivint sobre el genocidi hazara i sobre drets humans. Recollíem informació sobre les persones que havien perdut la vida en explosions. Anàvem als hospitals, a les universitats, a les escoles, i intentàvem trobar les seves famílies. Després anàvem a les seves cases i els demanàvem que ens expliquessin com havia anat tot plegat, els gravàvem en vídeo i ho recopilàvem tot. Si volem que la resta del món reconegui el genocidi hazara a l'Afganistan, s'ha de documentar tot.

La teua família és a l'Iran. Com viuen tot el que ha passat?

La meua mare i la meua germana no tenen documents d'identitat a l'Iran perquè el govern no els ha expedit. A més, la filla del meu germà no pot anar a l'escola perquè no els ho permeten. A banda d'això, sempre que sorgeix algun problema o conflicte entre el govern i la població, el govern culpa els refugiats. Per exemple, amb l'atac d'Israel a l'Iran, per les xarxes socials es va dir que les persones d'origen afganès havien enviat ubicacions i informació a l'Estat israelià. Això fa que la vida quotidiana cada cop sigui més difícil.

Una de les teves aficions és pintar i usar l'art com a teràpia.

Crec que l'art és un llenguatge del qual tothom pot extreure algun aprenentatge o missatge. Jo utilitzo l'art com a llenguatge de protesta. Totes les meues pintures tracten sobre la situació de les dones a l'Afganistan.

Tenim alguna informació que arriba sobre com ha empitjorat la situació de les dones en els últims mesos a l'Afganistan, però tampoc massa; ja que a penes hi ha reporters internacionals al país. Com és la situació actual allà?

A l'Afganistan la violència contra les dones ha augmentat; s'han aprovat noves lleis molt restrictives sobre les dones. També hi ha noves lleis sobre el matrimoni de menors i el matrimoni forçat. D'altra banda, l'altre problema que hi ha és que les dones a l'Afganistan no només han de fer front a la violència de la societat; sinó que també es troben amb aquesta violència dins de l'entorn familiar. A més, la situació s'ha anat deteriorant perquè no poden treballar: quan no tens feina, una ocupació mental, t'enfonses. De totes maneres, ens solem quedar a la superfície dels problemes. Tinc amigues que em pregunten si les puc ajudar a marxar. Em pregunten per les beques. És dur. Algunes, fins i tot, es plantegen marxar del país a través d'un matrimoni amb persones que no coneixen; només per tenir una via de sortida. No importa l'edat de l'altra persona ni res més; només volen marxar.

Una altra cosa en la qual em vaig fixar abans d'abandonar el país és que el nombre de dones demanant almoïna havia augmentat molt. Abans de la tornada al poder dels talibans, a la nostra part de la ciutat, a Barchi, no n'hi havia gaires. Però ara sí, les veus davant la fleca, demanant un tros de pa. La gent s'aprofita d'aquestes noies que estan al carrer, que no tenen família ni ningú que els doni suport. No tenen res. Molts homes les violen. Per això dic que estan passant moltes coses que no ens podem ni imaginar.

Com vas rebre la notícia que les tropes estatunidenques abandonaven el país, l'agost del 2021?

Aquell dia va ser realment dur. El primer que vaig pensar és que jo formo part del poble hazara. Vaig pensar que vindrien a casa nostra i que es desencadenaria un gran genocidi a Barchi. Recordo haver desitjat que em matessin a mi primer abans que a la meua filla.

Com et sents davant el fet que els talibans siguin rebuts diplomàticament en altres països i reconeguts com a interlocutors vàlids?

Crec que els talibans, com a govern, constitueixen un crim contra els drets humans. No pots ser defensor dels drets humans i al mateix temps rebre'ls diplomàticament. No ho entenc. Considero que la gent ha de pressionar els seus governs perquè no reconeguin el règim dels talibans. També hi ha una altra cosa que crec que és important: la comunitat internacional demana als talibans que obrin les portes de les escoles, però no hauria de ser així. Cal que els talibans tanquin també les escoles per als nens. Perquè ara, els nens al país estan rebent l'educació que els talibans volen. Això vol dir que en qüestió de 10 o 20 anys tota la població compartirà les idees dels talibans. I això no és bo ni per a l'Afganistan ni per al món.

MUNICIPIIS, ENTITATS I INSTITUCIONS PARTICIPANTS XVI EDICIÓ

Ciutats Defensores dels Drets Humans és un projecte municipalista que compta amb la participació d'ajuntaments, entitats i institucions que, des dels seus respectius àmbits d'actuació, treballen en la defensa dels drets humans.

Organitzen

Fons Català de Cooperació al Desenvolupament: <https://www.fonscatala.org>

Comissió Catalana d'Acció pel Refugi: <http://www.ccar.cat>

Col·laboren

Barberà del Vallès: www.bdv.cat

Caldes de Montbui: www.caldesdemontbui.cat

Castelldefels: www.castelldefels.org

Cornellà de Llobregat: www.cornella.cat

El Prat de Llobregat: www.elprat.cat

Esplugues de Llobregat: www.esplugues.cat

Gavà: www.gavaciutat.cat

Girona: www.girona.cat

Granollers: www.granollers.cat/can-jonch

Mataró: www.mataro.cat

Molins de Rei: www.molinsderei.cat

Mollet del Vallès: www.molletvalles.cat

Reus: www.reus.cat

Rubí: www.rubi.cat

Sabadell: www.sabadell.cat

Sant Boi de Llobregat: www.santboi.cat / www.barrejant.cat

Santa Coloma de Gramenet: www.gramenet.cat

Sant Cugat del Vallès: www.santcugat.cat

Sant Feliu de Llobregat: www.santfeliu.cat

Sant Joan Despí: www.sjdespi.net

Sant Just Desvern: www.santjust.cat

Sant Vicenç dels Horts: www.svh.cat

Tarragona: www.tarragona.cat

Terrassa: www.terrassa.cat

Viladecans: www.viladecans.cat

Vilafranca del Penedès: www.vilafranca.cat

Vilanova i la Geltrú: www.vilanova.cat

Participen

Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament: <http://cooperaciocatalana.gencat.cat>

Àrea Metropolitana de Barcelona: <https://www.amb.cat>

Casa Amèrica Catalunya: <https://americat.barcelona/es/home>

Diputació de Barcelona: <https://www.diba.cat>

Fòrum de Síndics i Síndiques Defensors i Defensores locals de Catalunya:

<http://www.sindicatureslocals.cat>

Institut Català Internacional per la Pau: <https://www.icip.cat>

Ciutats Defensores dels Drets Humans

Edició:

Ciutats Defensores dels Drets Humans

Coordinació de l'edició:

Fons Català de Cooperació al Desenvolupament
amb la participació de
la Comissió Catalana d'Acció pel Refugi

Redacció:

Queralt Castillo Cerezuela i Miguel Fernández

Disseny i maquetació:

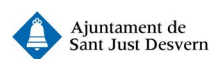
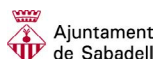
Sara Lupiáñez Fontanet

Setembre de 2026

Organitzen:

Participen:

Col·laboren:

